

Eesti Karusloomakasvatavate Aretusühingu ja Eesti Karusnahaliidu seisukoht loomakaitseseaduse ja looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu 755 SE osas.

Grupp Riigikogu liikmeid eesotsas Barbi Pilvrega on esitanud loomakaitseseaduse ja looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu nr 755 SE, millega soovitakse keelustada karusloomakasvatust Eestis alates 01. juunist 2024. Juhime tähelepanu asjaolule, et täpselt sama sisuga seaduseelnõu oli keskkonnakomisjonis arutusel 18. aprillil 2017. aastal, kus komisjoni liikmed häältega 5:1 seda ei toetanud. Samuti ei leidnud see seaduseelnõu hiljem toetust ka Riigikogu suures saalis ja langes edasisest menetusest välja

Oleme üllatunud asjaolust, et poolteist aastat hiljem on uuesti algatatud täpselt samasisuline eelnõu. Kogu teema sai ju piisava põhjalikkusega läbi arutatud ja uuritud ning Riigikogu on oma kaalutletud otsuse teinud. Karusloomakasvatuse sektoril igatahes puuduvad andmed, et selle lühikese ajavahemiku jooksul oleks ilmnenud mingeid uusi ja kaalukaid asjaolusid, mis räägiksid karusloomakasvatuste keelustamise poolt.

Kuna eelnõu 755 SE seletuskiri kubiseb valedest ja pooltõdedest, siis kirjeldame järgnevalt veelkord, kuidas protsessid karusloomakasvatustes tegelikult toimuvad.

Sissejuhatusest

Seletuskirja sissejuhatuses räägitakse „*ebaausast konkurentsist*“ ja „*eetilisest mõõtmest*“ - arusaamatuks jääb aga, et kes kellega ebaausalt konkureerib ja eetiline mõõde on karusloomakasvatustes nagu igas muus loomakasvatusharus täiesti olemas (vt näiteks kirja lisa viidatud Maaülikooli uuringut või sektori seisukohta siit <https://www.fureurope.eu/fur-society/animal-ethics/>). Eelnõu baseerub suuresti loomaõiguse ideoloogiast kantud seisukohal, et farmis peetavate karusloomade puhul on tegu metsloomadega. Nii see loomulikult pole, farmides kasvatatakse ja aretatakse loomi tehistingimustes, loodusest püütud karusloomade pidamine on seadusandlike aktidega keelatud.

Viited allikatele

Seletuskirjas on pidevalt viidatud äärmuslike loomaõiguslaste endi peetavatele Facebooki lehtedele ja veebisaitidele, millised ilmselgelt ei edasta objektiivset ja teaduspõhist informatsiooni, vaid on õiguslaste agenda ja veendumuste peegeldajateks.

Keskkonnateemalised aspektid

Võib täie kindlusega öelda, et karusloomafarmide puhul on tegemist ringmajanduse musternäitega, kus loodusest pärinevad ühe valdkonna jäätmed on teise valdkonna sisendiks ning lõpp-produkt laguneb looduses täielikult, ei mingit naftasaadusi ega plastikut! Graafiliselt on kogu tsükkel kujutatud käesoleva kirja lisa oleva infograafika lehel.

Mis puudutab Eestit, siis sinne suurim tootja ehk Balti Karusnahk AS on 2014. aastal rajanud uue sõnnikuhoidla, aga ka enne seda pole farmi tegutsemise 80 aasta jooksul põhjaveereostust Keila jõe valgala tekkinud. Tšintšilja- ja küülikufarmidest pole võimaliku keskkonnareostuse kontekstis üldse millestki rääkida.

Farmiloomade heaolust

Kui üritada vaadata loomapidamist tõesti looma seisukohalt ja mitte Loomuse dogmadest lähtudes, siis kas looma jaoks on üldse vahet selles, mis eesmärgil inimene teada peab- on see siis piim, liha, nahk, sport, lõbu jne jne? Oleme seisukohal, et loomapidamise eesmärgis pole looma jaoks vahet, küll aga on äärmiselt oluline, mis tingimustes ja kuidas inimese poolt looma peetakse, kas looma vajadused on rahuldatud, kvaliteetne toit, eluruum, turvalisus ja veterinaarabi olemas.

Euroopa karusloomafarmides on kasutusel teadusuuringutel põhinev WelFur'i loomade heaolu tagamise süsteem, mis vaatleb ja hindab rohkem kui 20 erinevat heaolu puudutavat aspekti. Praegu on välja töötatud WelFur'i protokollid rebaste ja minkide kohta. Farme inspekteerivad sõltumatud hindajad, alates järgmisest aastast (2020.a.) oksjonikeskused WelFuri nõuetele mittevastavate ja sertifitseermata farmide nahku enam ei müü.

Eesti mingi- ja rebasefarmid on WelFuri hindajate poolt heaks kiidetud.

Lähemalt saab WelFuri kohta lugeda <https://www.fureurope.eu/fur-policies/welfur/>

ja eesti keeles <http://www.furs.ee/karusloomade-heaolu-tagamise-ja-hindamise-susteem-welfur/>

Kemikaalidest

Igasugune kemikaalide kasutamine Euroopa Liidus on reguleeritud REACH- direktiiviga.

Karusnahasektori positsioon on kättesaadav siit: https://www.fureurope.eu/wp-content/uploads/2018/06/20180615_FUR-EUROPE_REACH-Review-position-paper.pdf

eestikeelne selgitus kemikaalide kohta on leitav siit : <http://www.furs.ee/kemikaalid-karusnahast-toodetes/>

Vajalik või mittevajalik, luksus või mitte?

Enamus asju, millega tänapäeva inimene on end ümbritsenud, võivad mõne teise inimese arvates olla ebavajalikud ja/või luksuslikud ning kogu see diskussioon kuulub pigem filosofoerimise valdkonda.

Kui vaadata aga karusloomavaldkonna kui ringmajanduse infograafikat, siis ilmneb sealt järgmine asjaolu: kuna karusloomad toituvad peamiselt toidutööstuse inimesele kõlbmatutest jääkidest ja seeläbi hoiavad toidu (eriti odavama otsa toidu) hinda all, siis on tegu väga vajaliku valdkonnaga. Igale riigile on oluline omamaine toidutootmine ja kui näiteks HKScan Estonia on ametlikult kinnitanud, et karusloomafarmide sulgemine seaks löögi alla ka nende ettevõtluse ehk kanaliha ja munatootmise Eestis, siis on tegu ju otsese julgeolekuriskiga riigile (vt lisatud HKScan Estonia kiri).

Seletuskirjas on teadlikult püütud jätta muljet, et karusnahk moelavadel oleks justkui kaduv nähtus- nii see siiski pole, täpse ülevaate karusnaha positsioonist moepealinnades saab siit:

<https://www.wearefur.com/fur-fashion/>

Täielik valeväide on ka see, et London Fashion Week olevat end 2018. aasta septembris karusnahavabaks kuulutanud, tegemist oli tookord hoopis 2019. aasta kevad-suviste kollektsioonide näitamisega, kus disainerid karusnahka lihtsalt ei kasutanud. Londoni moenäda korraldajad on International Fur Federationile kinnitanud, et mingit sellist keeldu ei eksisteeri.

Järjekordne seletuskirjas toodud teadlik vale on see, et Amsterdamis olevat karusnahast toodete müük turgudel keelatud – tegelikkuses pole see nii, tehtud on vaid sellesisuline ettepanek.

Mitmete end karusnahavabaks kuulutanud disainerite otsuste taga on pigem turunduslikud ja teatud sihtgruppidele meeldida püüdmise kaalutlused, mitte aga siiras soov midagi loomade või keskkonna heaks teha. Eelnõu seletuskirjas nimetatud kolmest Hiina disainerist üks (Michael Vong) pole üldsegi mitte disainer, vaid tegu on hoopis näitlejaga.

Keelustamistest eri riikides

Seletuskirja autorid on esitanud pika ja omaarust muljetavaldava nimekirja riikidest, kus karusloomakasvatuseks on keelatud. Reeglina on aga tegu riikidega, kus karusloomakasvatuseks sobivad kliimaatilised tingimused ja ajaloolised traditsioonid puuduvad ja seega polnud olemas ka karusloomafarme või oli neid mõni üksik. Ainsaks erandiks on Holland, kus keelustamise eelnes ca 20 aastat poliitilisi kombinatsioone ja populistlikke trikke. Kui teemasse veidi süveneda, on avanev pilt hoopis teistsugune, järgnevalt vaid mõned näited seletuskirjas olevatest otsestest valeväidetest:

Taani - seletuskirjas jääb arusaamatuks keelustanud riikide seas nt Taani nimetamine. Tegelikult on Taani maailma suurim minginahkade tootja, seal tegutseb umbes 1500 farmi, aastane toodangumaht kokku on ca 17mln nahka, mis rahaliselt väljendub ca 1,1 miljardit euro suuruse ekspordituluna. <https://agricultureandfood.dk/danish-agriculture-and-food/mink-and-fur>

Flandria- keelustamise üle ainult diskuteeritakse;

USA- seal tegutseb edukalt 275 mingifarmi 23 osariigis ja nende keelustamise kohta loeme suure üllatusega esmakordselt sellest samast seletuskirjast <https://www.truthaboutfur.com/en/mink-farming>
Rootsi, Saksamaa, Hispaania – seal ei peeta rebaseid, küll aga tegutseb nt Rootsis ca 80 mingifarmi, Hispaanias 40, Saksmaal 3 jne (seletuskiri väidab, et „... karusloomakasvatuse sisuliselt ei eksisteeri“)
Leedu – keelustamise eelnõu algatati tõepoolest ja 19 saadiku poolt, kellest üks on juba oma allkirja tagasi võtnud. Leedu peaminister, põllumajandusminister ja parlamendi esimees on väljendanud oma vastuseisu eelnõule. Leedus tegutseb praegu umbes 130 karusloomafarmi.

Täpse ja usaldusväärse ülevaate karusloomakasvatusest Euroopa riikides saab siit:

<https://www.fureurope.eu/fur-information-center/fur-industry-by-country/>

Avalik arvamus karusloomafarmide kohta Eestis

Jättes kõrvale Loomuse tellitud kallutatud uuringud, kus juba küsimuse püstitus on suunatud ja vale (küsitletakse mitteeksisteeriva olukorra ehk metsloomade karusloomafarmides puurispidamise kohta!), siis on Eesti inimeste suhtumine karusloomafarmidesse ülekaalukalt positiivne, kuid seda eeldusel, et loomade heaolu peab olema tagatud ja keskkonnanõuded täidetud. 2014. aasta Turu-uuringute ASI läbiviidud uuring näitas, et 60% Eesti inimestest toetab või pigem toetab karusloomakasvatust, 2017. aastal korraldatud samasuguse küsimusega uuring andis ligikaudu samasuguse vastuse (69% on pooldaval seisukohal). Uuringute kokkuvõtte on toodud käesoleva kirja lisan.

Seega on seletuskirjas toodud Loomuse väide keelustamist soosivast avalikust huvist teadlik vale. Küsitluse tulemus sõltub väga palju küsimuse sõnastusest.

Ida- Virumaa toetav hoiak uute karusloomafarmide rajamise suhtes ja karusloomakasvatuse kui võimalus Eestile

2016 aastal tellis Eesti Põllumajandus- Kaubanduskoda Faktum & Arikolt uuringu, milles uuriti karusloomakasvatuse võimalusi Ida- Virumaal. Aluse sellise uuringu tellimiseks andis asjaolu, et karusloomakasvatuse on üks väheseid põllumajandusvaldkondi, kus Eestil ja Põhjamaadel on kliimaatiline eelis lõunapoolsete riikide ees. Lisaks on Eestis hajaasustus ning eriti Ida- Virumaal on palju vaba maad (endised karjäärid ja kaevandusalad jne). Lisaks tooks karusloomakasvatust soosiv poliitiline sõnum Eestisse potentsiaalseid välisinvesteeringuid riikidest, kus see tegevusala on keelustatud või kliimasse ebasobiv.

Uuringu kokkuvõte

- Tööpuudus on Ida-Virumaal tervikuna probleem, mida iseloomustatakse peamiselt kvalifitseeritud tööjõu puudumisega ja/või õpitud abitusega, madalalpalgaliste töökohtadega, sõltuvusega majandussektoritest/suurtööstustest, riigi toetuse puudumisega, kvalifitseeritud tööjõu väljarändega, ebaefektiivse haldusjaotuse ja investorite puudusega. Tööpuuduse probleem ei ole aga kõikides valdades ühtlaselt terav.
- Investeeringute suhtes ollakse väga avatud ja oodatakse ning loodetakse positiivse stsenaariumiga investeeringuid. Kui investor(id) on tõsiste kavatsustega ja läbimõeldud plaanidega, mille kasuteguriks on Ida-Virumaale loodavad töökohad koos inimeste väljaõppe ja korraliku palgaga, siis üldiselt avaldatakse väga toetatavat hoiakut ja valmisolekut ka aidata.
- Ühtegi investeeringuplaani negatiivses mõttes esile ei tõstetud. Küll aga mainiti investorite „tühjasid“ lubadusi, mis võivad teha ettevaatlikuks.
- Ida-Virumaas nähakse potentsiaali, kuna seal on palju maad, mis ei ole kasutusel. Lubade saamine maa-alade kasutamiseks äritegevuse eesmärgil võib nõuda bürokraatlikke läbirääkimisi ja palju aega. Karusloomakasvatuste rajamisel lisanduvad veel kitsaskohtadena enamuste poolt väljatoodud nõuded, et need peaks paiknema iseloomulikult loomakasvatusele elamupiirkondadest ja linnadest kaugel. Samas, ka taolisi tühjalt seisvaid maa-alasid nimetati mitme intervjuueeritava poolt.
- Karusloomakasvatuste laiendamise ühe kitsaskohana küll tuuakse välja teema sensitiivsus, kuid süvaintervjudes osalenutest mitte keegi isiklikku vastuseisu karusloomakasvatuste kui majandustegevuse suhtes ei väljendanud. Kui tuuakse välja emotsionaalseid kahjutundest tulenevaid aspekte, siis tervikuna nähakse sellise tegevuse laiendamist Ida-Virumaale pigem siiski äriettevõtmisega, mis tooks potentsiaalseid töökohti kohalikele, prioriteetsuse seisukohalt on need argumendid sama tugevad kui inimlik emotsionaalsus.

Uuring on lisatud käesolevale kirjale.

Aktivismist

Loomaõigusluse puhul on tegu äärmusliku ideoloogiaga, mis asetab looma inimesega samale tasemele või isegi kõrgemale. Ollakse seisukohal, et igasugune loomade kasutamine inimese ükskõik milliseks vajaduseks tuleb lõpetada ja keelustada. Siia alla kuulub igasugune põllumajandusloomade pidamine, loomi kasutavad spordialad, lemmikloomad, loomaaiad, loomkatsed meditsiinis ja farmaatsiatööstuses. Üks selle liikumise peaideoloog, PETA juht Ingrid Newkirk, on avalikult öelnud, et PETA on loomkatsete vastu ka juhul, kui nende tulemusel jõutaks AIDSi ravimini.

Ei saa märkimata jätta, et loomaõiguslus on kirju ja kummaline segu väga tulusast rahavoogude sissekasseerimisest (erinevatest fondidest, annetajatelt, pärandajatelt) ja teatraalsest lärmamisest moeshow lähedal või tapamaja ees. Tutvutagu näiteks PETA rahakulutamise temaatikaga: <https://www.animalactivistwatch.com/peta/peta-grim-reaper-cruelty-wasted-millions-animal-rights-group-exposed/>

Eesti loomaõiguslaste kõige aktiivsem organisatsioon MTÜ Loomus teenis 2017. aastal 56274 eurot, millest 55614 eurot olid annetused ja toetused. Kui nüüd analüüsida raha kasutamist, siis loeme seal välja, et tegevuskulud moodustasid sellest 28380 eurot, palgafond oli kokku 26828 eurot ning sihtotstarbeliselt loomade toiduks ja raviteenusteks leiti vahendeid vaid 4,3% ehk 2437 euro eest (!). Täpsemalt on Ettevõttereegrist pärinevad andmed saadaval käesoleva pöördumise lisas. Ühel tavalisel Lõuna-Eesti memmest tšintšiljakasvatajal paneb sellise tulususega tegevus (mille sisuks on ju tema kui loomapidaja teadlik kiusamine) küllap pea ringi käima!

Eestis tegutsevad karusloomafarmid vastavad kõikidele seaduses kehtivatele nõuetele ning loomade heaolu eest kantakse tõsist hoolt, sest sellest sõltub otseselt toodangu kvaliteet. Samal ajal aga satub igal aastal lemmikloomade varjupaikadesse ca 3900 looma, kellest kõigest 1600-l on võimalik uus kodu leida, 2300 looma tapetakse paraku ära (allikas: Varjupaikade MTÜ www.varjupaik.ee). Selle asemel, et ühte majandusharu, millest sõltuvad ringmajanduse kontekstis ka teised seotud valdkonnad ja toiduainete hind, pidevalt rünnata, võiksid loomaaktivistid tegeleda reaalse probleemiga ning igale hüljatud lemmikloomale uus kodu leida.

Läbipaistvuse huvides peame siinkohal vajalikuks kinnitada, et Eesti Karusnahaliidu ja Eesti Karusloomakasvatajate Aretusühingu rahalised vahendid pärinevad valdkonna ettevõtetelt.

Lisainfo loomaõigusluse-teemalise aktivismi kohta maailmas on saadaval siit:

<https://realfacesofanimalrights.com/>
<https://www.animalactivistwatch.com/>

Cui bono ehk kellele on see kasulik?

Kui tõsta oma vaatepunkt oluliselt kõrgemale Eestis või Euroopas asuvast rebase- või mingipuurist, siis hakkab keelustamise agenda pealesurumine paistma hoopis teise nurga alt. Karusloomakasvatuse keelustamine Euroopas on kindlasti kasulik Hiinale, kuna nimelt seal asuvad maailma peamised karusnahast toodete turud. Siia maani on Hiina hulgiostjad ostnud kalli raha eest just nimelt Euroopa karusnahku, kuna siinkandi loomapidamistingimused on tiheda kontrolli ja farmide kõrge töökultuuri tõttu head ning seetõttu ka nahkade kvaliteet kõrge. Praegu on aga juba käivitunud hoopis uued protsessid, kus hiinlased ostavad Euroopast tuloosi lootuses sinne karusloomapidamine välja suretada ja asuda ise maailmahindu dikteerima ning nahamüügi pealt tulu teenima. Loomade heaolu ja keskkonnanõuete järgimine Hiina farmides kuulub aga rohkem soovmõtlemise ja pea liiva alla peitmise valdkonda.

Kui vaadata riikide nimekirja, kus keelustamise agendat pidevalt ja populistlikult üles köetakse, siis näeme, et tegu on demokraatlike lääneriikidega, kus on sõnavabadus igati tagatud. Lääne ühiskondades järjekordse sisemise rindejoone ja permanentse tüli tekitamine on aga vesi teadagi kelle veskile ja meenutab kahtlaselt külma sõja aegsete Lääne "rahuliikumiste" salajast toetamist NSV Liidu poolt. Näiteks võiks praegu tuua Ukraina ja ELi assotsiatsioonileppe sõlmise katse 2016. aastal, kus Hollandi loomaõiguslased olid selle leppe ratifitseerimise vastu ja osalesid teema surumises referendumile (<https://euobserver.com/beyond-brussels/132837>). Erinevate häälekate rühmituste aktiivne vastutegevus viis lõpuks selleni, et rahvahääletusel lükati Ukrainat toetav lepe tagasi. https://en.wikipedia.org/wiki/2016_Dutch_Ukraine%E2%80%9393European_Union_Association_Agreement_referendum

Mitte üks karusloom ei jää ju Eestis või ükskõik millises Euroopa riigis kehtestatava farminde keelu tõttu maailmas kasvatamata. Kui on olemas nõudlus, tuleb ka pakkumine järgi ja küll leitakse farmide jaoks sellised riigid ja piirkonnad, kus valdkonda soosivalt suhtutakse.

Kokkuvõte

Kokkuvõtteks soovime, et Riigikogu liikmed olukorraga süvitsi tutvuksid ja lõpetaksid karusloomafarmide ja maa-ettevõtluse kiusamise. Eestis elab Statistikaameti andmetel 275 000 inimest suhtelises vaesuses ja tõeliste probleemidega tegelemine tagab kindlasti rahva poolehoiu. Eesti elanike kasutatava rõivamaterjali jagamine lubatavaks ja mittelubatavaks pole kindlasti see, mida Riigikogult oodatakse.

Lisad

1. Infograafika ringmajandusest karusloomavaldkonnas
2. Maaülikooli uuring
<https://www.agri.ee/sites/default/files/content/uuringud/2016/uuring-2016-karusloomakasvatus.pdf>
3. Maaülikooli teadlaste Märgekiri
4. HKScan Estonia ASi kiri 2016 ja kinnitus 2019
5. Eesti Kaubandus- Tööstuskoja toetuskiri
6. Ida-Virumaa karusloomakasvanduste potentsiaali hindamine (EPKK)
7. EKAÜ Petitsioon 2016
8. EKAÜ toetajate nimekiri ja kaaskiri 2016
9. Infoleht Eesti karusloomakasvatuse võrdlusest naabermaadega
10. Fur Europe buklett karusloomakasvatusest Euroopas
11. Turu-Uuringute AS karusloomakasvatuste küsitluse tulemused 2014 ja 2017
12. Loomaõiguslaste (Loomus MTÜ) organisatsiooni MA aruanne